

Jordbruksverkets vägledning för äggproducenter till EU:s regler

EU:s handelsnormer för ägg

Marknadsenheten 2005 VG3:4

Innehåll

1. Inledning	5
2. Lagstiftning	6
3. Administration.....	7
4. Definitioner	8
5. Vad omfattas av EU:s handelsnormer för ägg?	9
5.1 Leverans	9
5.2 Klassificering	10
6. Spårning	11
7. Regler för produktionssystem	12
7.1 Obligatorisk märkning med produktionssystem	12
7.2 Utformning av produktionssystem	12
7.3 Kontroll av produktionssystem	14
7.4 Daglig journalföring	15
7.5 Uppgifter om produktionssystem	15
8. Angivande av värpdagen	15
9. Angivande av vilken typ av foder som använts	16

1. Inledning

EU:s handelsnormer för ägg uppdaterades 2003 via de nya förordningarna (EG) nr 2052/2003 och 2295/2003. Krav på att äggen ska kunna spåras tillbaka till deras ursprung och att produktionssättet ska kontrolleras infördes då i det nya regelverket. Ytterligare uppdateringar av EU:s handelsnormer gjordes 2004 via förordning (EG) 1515/2004 eftersom erfarenheterna från tillämpningen av 2295/2003 påvisat att bestämmelserna i förordningen behöver få en precisare utformning. Enligt de senaste uppdateringarna ska numera kontroll av producenter m.fl. göras med en frekvens som de behöriga myndigheterna fastställer på grundval av riskanalyser, varvid ett antal faktorer beaktas. En sådan faktor är resultatet av tidigare kontroller.

Denna vägledning är en sammanfattning och förklaring till det uppdaterade EU-regelverket. Den riktar sig i första hand till äggproducenter i Sverige. Vägledningen finns även på Jordbruksverkets webbplats (www.sjv.se).

Observera att vägledningen inte är heltäckande, utan ska endast ses som en hjälp att orientera sig i regelverket. Det kan också ha skett ändringar i reglerna efter vägledningens utgivning. Vägledningen ersätter inte regelverket när det gäller att avgöra vad som är korrekt. Eventuella hänvisningar till förordningar och föreskrifter finns i högermarginalen.

Statens livsmedelsverk (www.slv.se) ansvarar för information om handelsnormerna när det gäller märkning och klassificering.

2. Lagstiftning

EU-förordningar:

- Rådets förordning (EEG) nr 1907/90 av den 26 juni 1990 om vissa handelsnormer för ägg, *ändrad genom* rådets förordningar (EEG) nr 2617/93, 3117/94, 818/96 och 5/01 liksom (EG) nr 2052/2003.
- Kommissionens förordning (EG) nr 2295/2003 av den 23 december 2003 om tillämpningsföreskrifter för förordning (EEG) nr 1907/90 om vissa handelsnormer för ägg. Rättelse nummer 1 i EUT L 072 11.3.2004 s 91. Ändrad genom Kommissionens förordning (EG) nr 1515/2004 av den 26 augusti 2004 om tillämpningsföreskrifter för förordning (EEG) nr 1907/90 om vissa handelsnormer för ägg.
- Rådets direktiv 1999/74/EG om att fastställa miniminormer för skyddet av värphöns.
- Kommissionens direktiv 2002/4/EG om registrering av anläggningar som håller värphöns och som omfattas av rådets direktiv 1999/74/EG

Nationell förordning och föreskrifter:

- Förordning (1999:1148) om EG: s förordningar om jordbruksprodukter.
- Djurskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (DFS 2004:17), om djurhållning inom lantbruket m.m.
- Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1997:78) *senast ändrad genom* (SJVFS 2004:13), om avgifter för kontroll av äggproduktion samt skyldighet att lämna uppgifter enligt EU:s handelsnormer för ägg.
- Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2003:20) *ändrad genom* (SJVFS 2004:91), om registrering av anläggningar med värphöns.

3. Administration

I Sverige är Statens jordbruksverk, 551 82 Jönköping, ansvarig central myndighet för den del av EU: s handelsnormer som berör äggproducenterna. Statens livsmedelsverk, Box 622, 751 26 Uppsala, är ansvarig central myndighet för handelsnormerna inom Livsmedelsverkets ansvarsområde, dvs. förpackningsanläggningarna och efterföljande led i handelskedjan. Detta är den generella ansvarsfördelningen, men det finns vissa undantag vilket framgår i vägledningen.

4. Definitioner

Nedan följer definitioner av begrepp som används i EU:s förordningar om handelsnormer för ägg:

1907/90 art 1

1. *Ägg*: hönsägg med skal, lämpliga för direkt konsumtion eller för användning inom livsmedelsindustrin, med undantag för knäckta ägg, ruvade ägg och tillagade ägg.
2. *Industriägg*: hönsägg med skal, utom dem som avses i punkt 1, inbegripet knäckta ägg och ruvade ägg men undantaget tillagade ägg.
3. *Kläckägg*: ägg som ska användas till produktion av kycklingar i enlighet med definitionen i bestämmelserna om kläckägg.
4. *Knäckta ägg*: ägg som uppvisar sprickor i både skal och hinnor så att innehållet är synligt.
5. *Skadade ägg*: ägg med skadat men ej spräckt skal och oskadade hinnor.
6. *Ruvade ägg*: ägg från tidpunkten då de placeras i ruvmaskinen.
7. *Saluförande*: att saluhålla eller visa upp för försäljning, bjuda ut till försäljning, försälja, leverera och alla andra former av saluförande.
8. *Uppsamlare*: en person som av behöriga myndigheter har fått tillstånd att samla in ägg från en producent för leverans
 - a) till en förpackningsanläggning,
 - b) till en marknad som uteslutande säljer till grossister vars företag är godkända som förpackningsanläggningar, eller
 - c) till industrin.
9. *Förpackningsanläggning*: ett företag som av behöriga myndigheter har fått tillstånd att klassificera ägg efter kvalitet och vikt. **Märk**: I denna vägledning används ordet ”packeri” synonymt med ”förpackningsanläggning”.
10. *Parti*: ägg från en och samma förpackningsanläggning, belägen på en plats, i förpackningar eller lösa med en och samma minsta hållbarhetstid (”bäst före-datum”) eller förpackningsdag och med samma kvalitets- och viktklasser.
11. *Stora förpackningar*: förpackningar, öppna lådor eller behållare som innehåller fler än 36 ägg.
12. *Små förpackningar*: förpackningar eller kartonger, bortsett från icke täckta äggbrickor, som innehåller 36 ägg eller färre.
13. *Lösviktsförsäljning*: försäljning av ägg i detaljhandelsledet, undantaget ägg i stora eller små förpackningar.

5. Vad omfattas av EU:s handelsnormer för ägg?

Handelsnormerna gäller för hönsägg som saluförs inom EU.

1907/90 art 2.1

Dock ska regler om klassificering och märkning inte gälla ägg som producenten säljer direkt till konsument för dennes eget bruk, antingen på gården, på en lokal offentlig marknad (med undantag för auktionsmarknader) eller genom dörrförsäljning.

1907/90 art 2.3

Ägg som säljs på lokal offentlig marknad ska dock märkas med särskiljande nummer som bland annat identifierar producenten från och med den 1 juli 2005.

1907/90 art 2.3
ändr. gm
2052/2003 art
1.1

För ägg som levereras från producent till packerier eller till vissa grossistmarknader, samt ägg som ska användas av företag inom livsmedelsindustrin eller av vissa andra företag utanför livsmedelsindustrin ställs inga krav på klassificerings- och märkningsförfarandet. Den största delen av handelsnormerna berör alltså främst packerierna och endast indirekt producenterna.

1907/90 art 2.2a

Handelsnormerna för ägg ersätter inte veterinära bestämmelser och livsmedelsbestämmelser som har att göra med produkternas hygieniska och hälsomässiga standard eller skydd av djurs och människors hälsa. De svenska djurskyddsbestämmelserna är alltså överordnade EU:s handelsnormer för ägg i de fall dessa bestämmelser är striktare.

1907/90 art 2.4

5.1 Leverans

I förordningarna om handelsnormer görs en klar skillnad mellan ägg som är lämpliga för livsmedel och ägg som inte är det. Knäckta eller ruvade ägg är inte avsedda att användas som livsmedel.

1907/90 art 4

Producenter som omfattas av handelsnormerna får inte leverera:

1907/90 art 4

a) **ägg till någon annan än uppsamlare, förpackningsanläggning eller industri**¹. Detta står dock inte i strid med det ovan nämnda i 1907/90 art. 2.3 som beskriver att producenter får sälja ägg direkt till konsument utan att märka äggen. I dessa fall antas att konsumenten vid direktförsäljning har möjlighet att få den information om bäst före dag, kvalitet m.m. som äggmärkningen genom handelsnormerna i annat fall ska ge. Det är därför tillåtet att som producent både sälja ägg till förpackningsanläggningar och sälja direkt till konsument.

¹ Ordagrant: "Ägg till någon annan än uppsamlare, förpackningsanläggningar, de marknader som avses i artikel 2.2 a, livsmedelsindustriföretag som godkänts i enlighet med direktiv 89/437/EEG och andra företag inom livsmedelsindustrin". Marknader som avses i artikel 2.2 a är "en marknad som uteslutande säljer till grossister vars företag är godkända som förpackningsanläggningar [...]".

b) **industriägg**, undantaget ruvade ägg, till någon annan än förpackningsanläggningar eller industrin, undantaget livsmedelsindustrin.

c) **ruvade ägg**, till någon annan än konverteringsanläggningar eller industrin.

Minst var tredje arbetsdag ska ägg levereras till eller uppsamlas av packerier eller industrin. De ägg som förvaras vid en temperatur under 18°C på jordbruksföretaget får levereras/hämtas en gång per vecka. Ägg som ska säljas under beteckningen ”extra” eller märkas med värpdagen ska levereras till packeri oftare än var tredje arbetsdag.

2295/03 art 1

Innan behållaren (exempelvis pall eller rullvagn) med äggen lämnar produktionsplatsen ska den märkas med bl.a. särskiljande nummer.

2295/03 art 1.4

Ägg, enligt avsnittet ”definitioner” i denna vägledning, får inte blandas med andra typer av ägg.

1907/90 art 3

5.2 Klassificering

Endast godkända packerier får klassificera ägg efter kvalitet och vikt. I Sverige ger Livsmedelsverket tillstånd att klassificera ägg och tilldelar kontrollnummer till företag som ansöker om sådant tillstånd och som har lokaler och teknisk utrustning som lämpar sig för klassificering.

1907/90 art 5

De kvalitetsklasser som saluförs till konsument är ägg av klass A och tvättade ägg. Det finns vissa förpackningsanläggningar som blivit godkända att tvätta ägg. Förpackningar med tvättade ägg ska märkas med uppgiften ”tvättade ägg”. Dessutom kan de enskilda äggen märkas med ordet ”tvättat” vilket dock är frivilligt. De tvättade äggen ska uppfylla kraven för ägg av klass A men klassificeras som tvättade ägg. Ägg av klass B är ägg av lägre kvalitet eller bortsorterade ägg avsedda för beredning av livsmedelsföretag och för icke-livsmedelsindustrin. Se vidare Livsmedelsverkets webbplats (www.slv.se).

**1907/90 art 6
ändr. gm
5/2001 art 1.1
1907/90 art 6
ändr. gm
2052/2003 art
1.2
2295/03 art 8.3
ändr. gm
1515/2004 art
1.6 b
1907/90 art 7**

6. Spårning

Den tekniska utvecklingen gör det möjligt att tillgodose konsumenternas krav på spårbarhet av de livsmedel som produceras. En effektiv spårning av livsmedel har också visat sig nödvändig efter de sjukdomsutbrott som skett i Sverige och övriga EU de senaste åren. Därför ska ägg av klass A och tvättade ägg märkas med ett särskiljande nummer för producenten.

**1907/90 art 7.1 a
ändr. gm
2052/2003 art 1.3**

Det särskiljande numret ska inledas med en siffra för produktionsmetoden:

0 = Ekologisk produktion

1 = Frigående utomhus

2 = Frigående inomhus

3 = Burhöns

2002/4 bilaga

Därefter följer två bokstäver som identifierar medlemsstaten. I Sveriges fall är det **SE**.

Slutligen ett identifieringsnummer till anläggningen på **tre positioner** som Livsmedelsverket tilldelar producenterna. Det är tillåtet att komplettera identifieringsnumret med en siffra för aktuell stallavdelning. Se vidare Livsmedelsverkets webbplats (www.slv.se)

Jordbruksverket har inrättat ett register med vars hjälp de ägg som släpps ut på marknaden ska kunna spåras vid eventuella smittoutbrott.

**2002/4 art 1
SJVFS 2003:20**

7. Regler för produktionssystem

7.1 Obligatorisk märkning med produktionssystem

Från och med den 1 januari 2004 är det obligatoriskt att märka klass A-ägg och tvättade ägg med det särskiljande numret för producenten som beskrivits ovan. Det särskiljande numret ska vara stämplat på varje ägg innan det når konsument. Äggförpackningen ska också märkas med produktionssystem.

På förpackningar

- Ägg från utehöns
- Ägg från frigående höns inomhus
- Ägg från burhöns

På ägg istället för siffra

- Frigående ute
- Frigående inne
- Burägg

På ägg får ordet "Frigående" förkortas till "Frig."

Ovanstående text får kompletteras med uppgifter som hänvisar till de särskilda kännetecknen för respektive system.

För ekologisk produktion ska märkning av ägg och förpackningar göras med siffran 0. Förpackningar får endast märkas med termerna i artikel 2 i rådets förordning (EEG) 2092/91 om ekologisk produktion av jordbruksprodukter och uppgifter därom på jordbruksprodukter och livsmedel.

Producenternas särskiljande nummer ska vid lösviktsförsäljning förklaras på separata anslag och vid försäljning av förpackade ägg på eller inuti förpackningarna.

7.2 Utformning av produktionssystem

Nedan följer en sammanfattning av minimikraven på produktionssystemen. Observera att där den svenska djurskyddslagstiftningen är striktare än EU: s handelsnormer för ägg har de svenska reglerna införts i texten.

Generellt gäller följande krav för alla värphönsproducenter. I de fall då det endast gäller producenter med 350 värphöns eller fler har detta angetts.

1907/90 art 7.1
och 10.1 ändr.
gm 2052/2003
art 1.3 och 1.5
2295/03 art 13
2002/4 bilaga

2295/03 bilaga
II

2295/03 art 13
ändr. gm
1515/2004 art
1.10 b

2295/03 art 13
ändr. gm
1515/2004 art
1.10 b

För **frigående höns** inne eller ute måste följande minimikrav vara uppfyllda:

Envåningssystem:

- maximalt 9 höns per m² tillgänglig area (exklusive redesarea)

Flervåningssystem:

- maximalt 7 höns per m² tillgänglig area (exklusive redesarea) eller i enlighet med näringens omsorgsprogram
- maximalt 4 våningar
- maximalt 20 höns/m² golvarea
- minst 45 cm fri höjd mellan våningsplanen²
- våningsplanen ska placeras så att spillning inte kan falla ned på ett lägre våningsplan²

Gemensamma krav för både en- och flervåningssystem:

- minst 1 rede för 6 höns eller 1 m² redesarea för 100 höns
- minst 250 cm² ströyta per höna och minst en tredjedel av golvarean ska vara täckt med strö
- minst 15 cm sittpinne per höna
- ej vassa kanter på sittpinnar
- inga sittpinnar ovanför ströbädden i anläggningar med 350 eller fler höns²
- minst 30 cm horisontellt avstånd mellan pinnarna och mellan pinne och vägg minst 20 cm
- dränerade golv ska ge stöd åt de främre klorna på varje fot
- golvlutningen får högst vara 12 % eller 7°
- minst 10 cm fodertråglängd per höna vid raka fodertråg och minst 4 cm vid runda fodertråg²
- antingen raka vattentråg med en tråkant på 2,5 cm per höna eller runda vattentråg med en tråkant på 1 cm per höna
- om vattennipplar används ska det finnas minst 1 vattennippel för 10 hönor och minst två tillgängliga för varje höna

Utehöns:

- hönshusens inre ska uppfylla kraven för frigående höns inomhus
- minst 35 cm höga och 40 cm breda öppningar till rastgården²
- minst en total öppningsbredd på 2 m för 1000 höns²
- i anläggningar med 350 eller fler höns ska fler öppningar ge tillträde till utomhusytorna²
- ständig tillgång till en rastgård utomhus under dagtid, utom när veterinära myndigheter inför tillfälliga undantag
- rastgården får ej sträcka sig mer än 150 meter från närmaste öppning i hönshuset

1999/74/EG art
4 och 6, DFS
2004:17,
2295/03 bilaga
III ändr. gm
1515/2004 art
1.19

² För anläggningar som var i bruk före år 2002 gäller kravet från år 2007.

- rastgården får dock sträcka sig 350 meter från närmaste öppning, under förutsättning att det finns ett tillräckligt antal skydd, minst fyra per hektar och vattentråg fördelade jämnt över hela rastgården
- rastgårdens area ska vara anpassad till beläggningsgraden och marktypen
- det ska finnas minst 4 m² rastgårdsarea per höna
- där minst 10 m² rastgård finns tillgängligt per höna och där växling tillämpas och hönsen har fri tillgång till hela området under hela flockens liv, måste varje inhägnat område som används ge varje höna minst 2,5 m²
- till största delen ska rastgården vara täckt med växtlighet och den får inte användas till andra ändamål, med undantag för rastgårdar i fruktträdgårdar, på skogsmark eller betesmark, ifall behörig myndighet tillåter det

För inredda burar gäller följande minimikrav:

- minst 750 cm² per höna varav 600 cm² tillgänglig area och totalt får en bur inte vara mindre än 2000 cm²
- minst 150 cm² redesarea/höna och minst 150 cm² ströbäddsarea/höna³
- kortaste sidan i rede och ströbad³ får inte vara mindre än 24 cm
- minst 45 cm burhöjd över den tillgängliga arean, medan höjden över rede och ströbad måste vara minst 20 cm
- dränerade golv ska vara konstruerat så att det ger stöd åt de främre klorna på varje fot
- golvlutningen får högst vara 12 % eller 7°
- strö ska finnas i vilket hönsen kan picka och sprätta
- minst 15 cm sittpinne per höna
- minst 12 cm fodertråg per höna, som alla höns alltid ska ha tillgång till
- minst 2 vattenniplar ska vara inom räckhåll för varje höna
- klonötare ska finnas
- inspektionsgångarna ska vara minst 90 cm, samt minst 35 cm mellan nedersta burreden och golvet
- täta sidoväggar

7.3 Kontroll av produktionssystem

Kontrollbesök görs med en frekvens som Jordbruksverket fastställer på grundval av riskanalyser, varvid ett antal faktorer beaktas⁴. Om uppenbara brister påträffas hos producent föranleder detta extra kontrollbesök tills bristerna är korrigerade. Enligt verkets föreskrifter får avgifter tas ut av producent för kontrollbesök.

2295/03 art 24.1
ändr. gm
1515/2004
art 1.12 a

³ Villkor efter ny teknikprovning av inredda burar.

⁴ I huvudsak följande faktorer berör producentledet: resultaten från tidigare kontroller, graden av uppdelning på olika produktionsmetoder, hur stora kvantiteter som produceras och väsentliga förändringar jämfört med tidigare år avseende typen av produktionssystem.

7.4 Daglig journalföring

Producenter ska för varje produktionssystem föra journal över

2295/03 art 25

- insättningsdagen
- åldern vid insättning
- antalet värphönor
- antalet hönor som dött eller avlivats samt datum för detta
- antalet ägg som produceras och levereras per dag
- köparnas namn och adress
- förpackningsanläggningens kontrollnummer

Om olika produktionssystem används på en och samma anläggning ska ovanstående uppgifter uppdelas efter hönshus. Sådana register ska förvaras på produktionsföretaget minst sex månader efter det att flocken har avlägsnats från företaget alternativt producenten slutat leverera ägg.

Vid kontrollbesök kontrolleras producentens journalföring.

7.5 Uppgifter om produktionssystem

Jordbruksverket sammanställer årligen uppgifter för hela landet över genomsnittligt antal hönor totalt i varje produktionssystem. Senast den 15 februari varje år ska därför äggproducenterna lämna uppgift till Jordbruksverket om genomsnittligt antal värphöns under föregående år för respektive produktionssystem i enlighet med verkets föreskrifter. Denna uppgift tas från journalföringen och räknas ut genom formeln:

2295/03 art 29

genomsnittliga antalet värphönor =
$$\frac{\text{antal insatta hönor} \times \text{värpveckor per år}}{52}$$

Dessa uppgifter rapporteras sedan till EU-kommissionen och övriga EU-länder i enlighet med handelsnormernas bestämmelser.

8. Angivande av värpdagen

Det är tillåtet att ange värpdagen på ägg eller förpackningar. Producenter som vill bli godkända som leverantörer av ägg, som ska märkas med värpdagen, ska anmäla detta till Jordbruksverket. Producenter ska föra ett likadant register som angivits tidigare under ”daglig journalföring”. Kontroller av dessa producenter sker oftare än hos producenter som endast märker äggen med produktionssystem.

2295/03 art 12
och 25

Kontrollerna ska utföras med jämna mellanrum och utan förvarning på alla anläggningar. Enligt verkets föreskrifter får avgifter tas ut av producent för kontrollbesök.

2295/03 art 24.2
ändr. gm
1515/2004 art
1.12 b

9. Angivande av vilken typ av foder som använts

I de fall ägg av klass A eller tvättade ägg och förpackningar med sådana ägg märks med uppgifter om hur värphönsen utfodras, ska följande uppgifter anges i det register eller de journaler som producenterna för uppdelat på fodertyper:

- vilka kvantiteter foder och vilken typ av foder som levereras till anläggningen och/eller blandas där
- leveransdatum
- namn på fodertillverkare/foderleverantör
- antalet värphönsor och deras ålder
- antalet producerade och levererade ägg
- avsändningsdagen
- köparnas namn, adress samt förpackningsanläggningens kontrollnummer

Uppgifterna ska sparas under minst 6 månader efter det att producenten slutat att leverera ägg eller efter det att en flock upplösts. Producenter som vill tillämpa denna märkning ska anmäla detta till Jordbruksverket.

Frivillig hänvisning till spannmål som ingrediens i foder får endast anges i följande fall: Då spannmål utgör minst 60 viktprocent av foderblandningen och biprodukter från spannmålsproduktionen utgör högst 15 %. Då minst 30 % av foderblandningen utgörs av ett enskilt spannmål får detta nämnas. När fler än ett spannmålslag nämns ska de utgöra minst 5% var.

Kontroller hos dessa äggproducenter och fodertillverkare görs med en frekvens som Jordbruksverket fastställer på grundval av riskanalyser varvid ett antal faktorer beaktas⁵. Enligt verkets föreskrifter får avgifter tas ut av producent för kontrollbesök.

**2295/03 art 25
ändr. gm
1515/2004 art
1.13 b**

**2295/03 bilaga
IV**

**2295/03 art 24.1
ändr. gm art
1.12 a**

⁵ I huvudsak följande faktorer berör producentledet: resultaten från tidigare kontroller, graden av uppdelning på olika produktionsmetoder, hur stora kvantiteter som produceras och väsentliga förändringar jämfört med tidigare år avseende typen av produktionssystem.